

Skatteetaten

SERO 2018

Skatteetatens undersøkelse om

- *Etterlevelse av regelverket*
- *Rapportering*
- *Opplevd oppdagelsesrisiko*

Skatteetaten

Innhold

Om undersøkelsen.....	3
Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon.....	9
Inntrykk av skattemyndighetene.....	16
Normer og bransjeforhold.....	19
Opplevd oppdagelsesrisiko.....	24
Referanser.....	31

Om undersøkelsen

Skatteetaten

Formål

- Måle næringslivets holdninger til etterlevelse og oppfatning av skattemyndighetene

Metode

- Telefonintervjuer

Målgruppe

- Daglige ledere. Kun virksomheter aktive i mva-registeret inngår i utvalgsrammen. Dersom virksomheten har 0 ansatte, stilles også krav til 50 000 kroner i omsetning

Utvalg

- 1 987 virksomheter, fordelt på:
 - 1 070 i representativt utvalg
 - 917 for å sikre representasjon i enkeltnæringer
 - Vektet med utgangspunkt i riktige populasjonsstørrelser

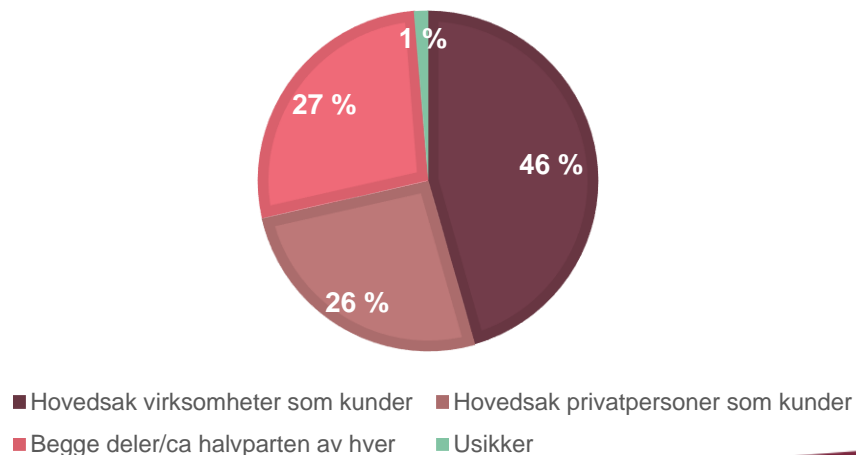
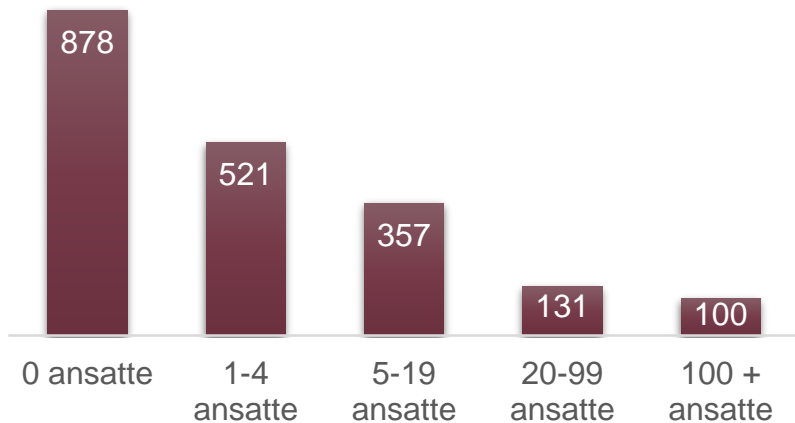
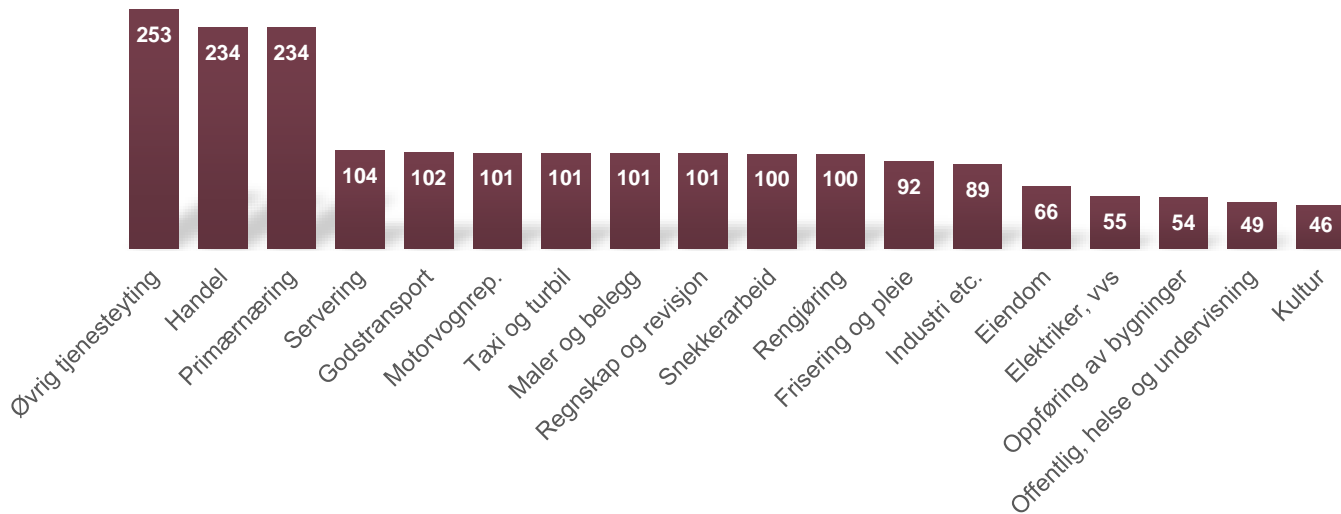
Gjennomføring

- Gjennomført av Opinion på vegne av Skatteetaten
- Undersøkellesdesign og fremstilling av resultater gjennomført av Skatteetatens analyseteam

Skatteetaten

Om utvalget

Skatteetaten

Feilmarginer

Alle utvalgsbaserte undersøkelser er heftet med feilmarginer. Feilmarginer er i hovedsak knyttet til statistisk usikkerhet. Dette kan være utvalgsskjevheter som fører til at utvalget ikke har samme fordeling som populasjonen på de sentrale variablene i undersøkelsen. Sentrale variabler kan være kjennetegn, adferd eller holdninger.

Feilmarginer øker generelt jo mindre utvalget er. Feilmarginer vil også variere etter hvilken prosentfordeling en studerer. Tabellen til høyre viser feilmarginer ved ulike utvalgsstørrelser og prosentfordelinger.

SERO 2018 har et representativt utvalg på 1070 bedrifter (n=1070). Med en populasjonsstørrelse på 320 000 bedrifter kan vi med 95% sannsynlighet si at det riktige resultatet ligger innenfor (+/-) 1,4 og 3,1 prosentpoeng, avhengig av prosentresultatets størrelse. Usikkerheten er størst ved et resultat på rundt 50%, og minst ved prosentresultater nær ytterpunktene på prosentskalaen, (+/-) 5% og 95%.

Utvalgsstørrelse	Prosentresultat							
	1/90	3/97	5/95	10/90	20/80	30/70	40/60	50/50
100	2,0	3,3	4,3	5,9	7,9	9,0	9,6	9,8
200	1,2	2,4	3,0	4,2	5,5	6,4	6,8	6,9
400	1,0	1,7	2,2	3,0	3,9	4,5	4,8	4,9
800	0,6	1,2	1,5	2,1	2,8	3,2	3,4	3,5
1000	0,6	1,1	1,4	1,9	2,5	2,8	3,0	3,1
1200	0,6	1,0	1,2	1,7	2,3	2,6	2,8	2,9
2500	0,4	0,6	0,9	1,2	1,6	1,8	1,9	2,0
3000	0,4	0,6	0,8	1,1	1,5	1,7	1,8	1,8
10000	0,2	0,3	0,4	0,6	0,8	0,9	1,0	1,0
30000	0,1	0,1	0,2	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5

Populasjon: N=319 962

Bransjeinndeling i SERO	Beskrivelse
Handel	Agentur, detaljhandel og handel med motorvogner
Øvrig tjenesteyting	Faglig tjenesteyting (som fotograf-, arkitekt- og rådgivningstjenester), forretningsmessig tjenesteyting (som arbeidskraft, reiseliv, vakt- og vaktmestertjenester), Annen tjenesteyting (som interesseorganisasjoner, begravellesbyrå og logistikk), overnatting, finans- og forsikringstjenester, informasjon- og kommunikasjonstjenester
Industri etc.	Industri, bergverksdrift, elektrisitet-, gass- og vannforsyning
Primærnæringer	Jordbruk, jakt og viltstell, fiske, fangst og akvakultur og skogbruk
Offentlig, helse og undervisning	Offentlig administrasjon og forsvar, helse- og sosialtjenester og undervisning
Eiendom	Omsetning og drift av eiendom og utleie av eiendom
Oppføring av bygninger	Oppføring av bygninger, byggeprosjekter og anleggsvirksomhet
Snekkerarbeid	Snekkerarbeid
Elektriker, vvs	Spesialisert ferdiggjøring av bygninger, som elektriker, vvs og grunnarbeid
Maler og belegg	Maler- og glassarbeid, gulvlegging og tapetsering
Motorvognrep.	Vedlikehold og reparasjon av motorvogner
Godstransport	Godstransport på vei og flytting
Taxi og turbil	Passasjertransport på land, som drosje, tur- og rutebil
Post og bud	Post- og budtjenester
Frisering og pleie	Frisering, skjønnhet- og kroppspleie
Kultur	Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter
Regnskap, revisjon	Regnskap, revisjon og skatterådgivning
Rengjøring	Rengjøringsvirksomhet
Servering	Serveringsvirksomhet

Hovedtrekk resultater oppsummert

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon

- Meningene om informasjonstilgang og rapportering er delte, men stabile. En liten, men statistisk sikker, nedgang i hvor mange som mener det er enkelt å orientere seg selv om sine forpliktelser.
- Delte meninger om hvor enkelt eller vanskelig det er å sjekke leverandører. De som synes det er enkelt baserer seg i hovedsak på kjennskap eller offentlige opplysninger. De som synes det er vanskelig savner et register med offentlige opplysninger, som hvor mye virksomheter betaler i skatt og mva.

Inntrykk av skattemyndighetene

- Tilliten til skattemyndighetene er stabilt høy. Hovedinntrykket er at virksomheter blir rettferdig behandlet, at opplysninger blir forsvarlig behandlet, og at de som forsøker å unndra blir tatt.
- Det er imidlertid flere som er uenige enn enige i at skattemyndighetene forstår virksomheters behov.

Normer og bransjeforhold

- Det er høy tillit til at andre virksomheter betaler den skatten de skal, og stabilt lav aksept for unndragelser.
- Det er store bransjeforskjeller når det gjelder konkurranse fra useriøse, og det er særlig arbeidsintensive bransjer som er utsatt for dette.

Opplevd oppdagelsesrisiko

- Ingen endring i opplevd oppdagelsesrisiko fra 2017. De som mener sjansen for å bli oppdaget er stor, trekker frem at skattemyndighetene gjør mange kontroller, har gode kontrollrutiner og får inn mye opplysninger de kan avstemme. De som mener sjansen for å bli oppdaget er liten, trekker frem at skattemyndighetene ikke har kapasitet til å rekke over alle, har fokus på andre, eller at næringslivet er for stort og uoversiktlig – og får følelse av å «forsvinne i mengden».
- De som tidligere har opplevd kontroll tror sjansen for å bli kontrollert er større, enn de som tidligere ikke har opplevd kontroll. Flertallet mener at de som blir tatt for unndragelser får en passende behandling.

Del 1

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon

Skatteetaten

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon

Relevant forskning

- Komplekse systemer øker risikoen for å gjøre ubevisste feil (*Kopczuk 2006*)
- Manglende kunnskap og komplekse systemer øker unndragelser – fordi folk gjør feil, eller fordi noen utnytter kompleksiteten (*Alstadsæter og Jacob 2013*)
- Forenkling av regelverk eller informasjon om skatt er et effektivt virkemiddel for å få skattytere med dårlig kunnskap om skattesystemet til å etterleve (*Park & Huyn 2003*)

Oppsummering resultater

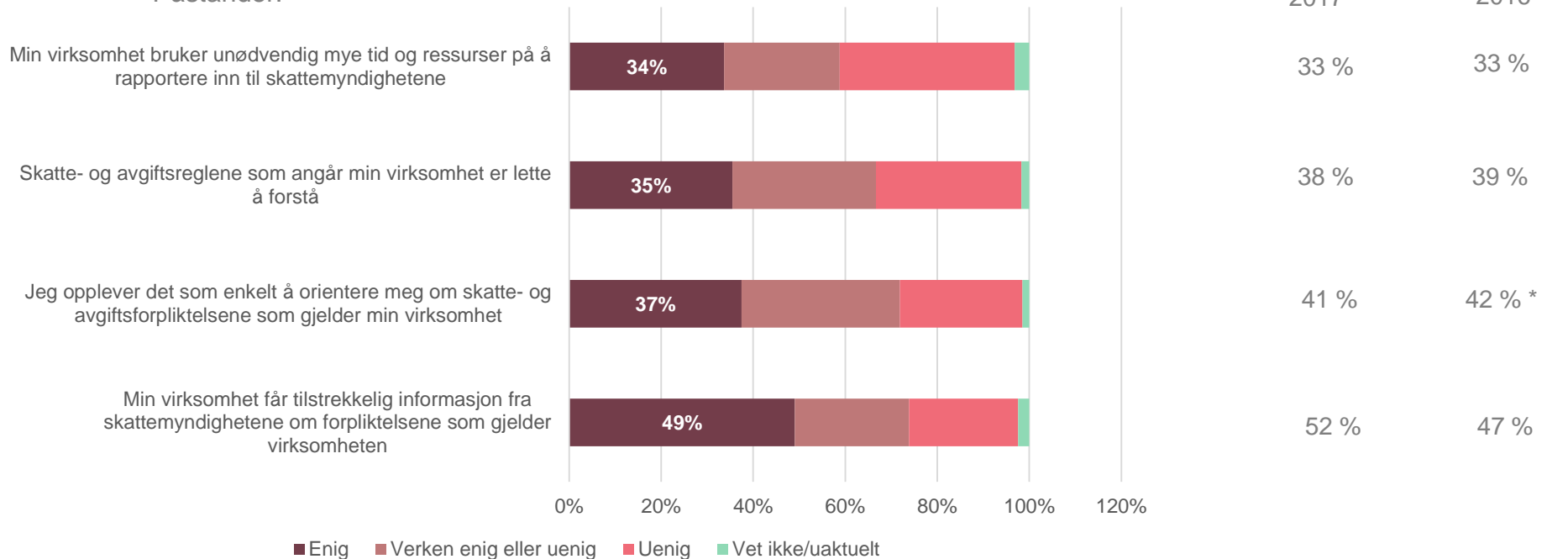
- Om lag halvparten av virksomhetene mener de får tilstrekkelig med informasjon om forpliktelsene sine, men en tredel mener det er unødvendig tidkrevende å rapportere til skattemyndighetene. Disse oppfatningene har vært stabil siden 2016
- Færre mener i 2018 det er enkelt selv å orientere seg om sine forpliktelser, med 37 prosent sammenliknet med 42 prosent i 2016
- 38 prosent mener at opplysninger om hvor mye som blir betalt i skatt og avgift burde være offentlig tilgjengelig.
- Flere synes det er vanskelig å sjekke om en leverandør opererer hvitt enn i 2017. Informasjon som savnes er hvor mye virksomheter betaler i skatt og mva, regnskapstall og et samlet register med offentlige opplysninger.

Skatteetaten

Rapportering og regelverk

Påstander:

Base: Representativt utvalg (N=1 070)

* Signifikant endring, sammenliknet med 2018

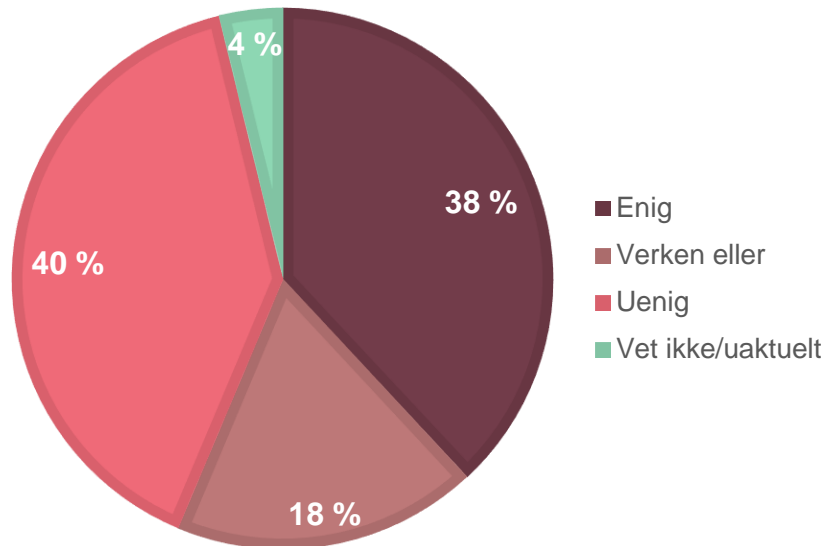
Skatteetaten

Holdning til åpne næringslivsdata

Ny formulering i 2018:

- For tidligere formulering stilt i 2016 og 2017, «Det er greit at informasjon om en virksomhet har overholdt forpliktelsene sine til skattemyndighetene, blir gjort offentlig tilgjengelig», var andelen enige høyere, på rundt 60 prosent.

Påstand: «På samme måte som en bedrifts regnskapstall er offentlig tilgjengelig, burde informasjon om hvor mye en bedrift har betalt i mva og skatt være offentlig tilgjengelig»

Base: Representativt utvalg (N=1 070)

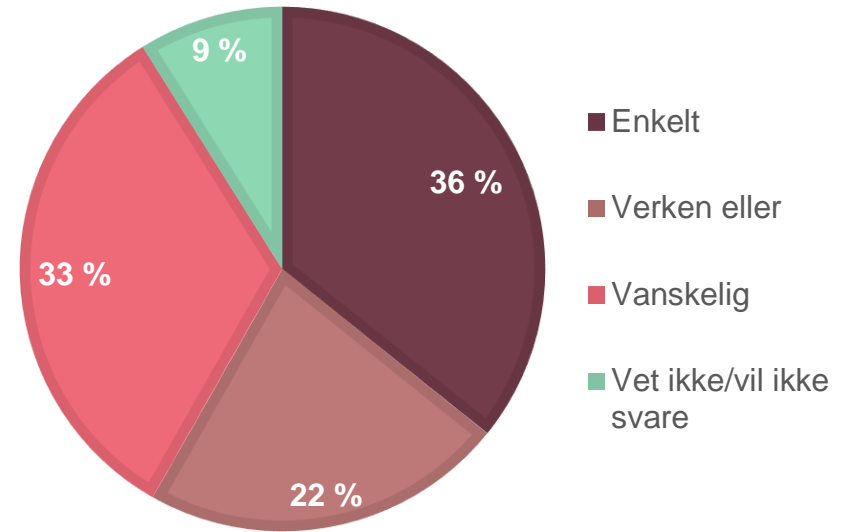

Skatteetaten

Sjekk av leverandør

- Sammenliknet med 2017:
 - Åtte prosentpoeng færre synes det er enkelt i 2018
 - Syv prosentpoeng flere synes det er vanskelig i 2018
- Ikke skjedd noe som skulle tilsi at det er reelt sett vanskeligere å sjekke leverandører i 2018 enn i 2017, men fokuset på dette kan ha endret seg.

Spørsmål: «Hvor vanskelig eller enkelt synes du det er å finne ut om leverandører din virksomhet kjøper tjenester av, opererer hvitt?»

Base: Representativt utvalg (N=1 070)

Skatteetaten

Kilder til informasjon

Base: De som oppgir at det er ganske eller svært vanskelig å sjekke om leverandør opererer hvitt

Oppfølgingsspørsmål: «Hvilken informasjon savner du?»

Del 2

Inntrykk av skattemyndighetene

Inntrykk av skattemyndighetene

Relevant forskning

- Etterlevelsen øker når skattesystemet oppfattes rettferdig (Fortin et.al 2007, van Dijke og Verboon 2010).
- Dersom man blir urettferdig behandlet som en unndrager, kan det redusere skattemoral (Feld og Frey 2003).
- Skattytere vil akseptere at autoriteter tar avgjørelser som ikke går i deres favør, så lenge prosessen oppfattes som rettferdig og legitim (Taylor 2001).

Oppsummering resultater

- 70 prosent mener de blir rettferdig behandlet, og 27 prosent mener skattemyndighetene forstår deres behov. Disse oppfatningene har vært stabile siden 2016.
- 81 prosent har tillit til at skattemyndighetene lagrer og behandler opplysninger forsvarlig. Dette er fem prosentpoeng, og statistisk signifikant, lavere enn i 2016.
- Andelen som mener skattemyndighetene fokuserer på å kontrollere de alvorlige unndragelsene har gått ned fra 41 til 37 prosent siden 2016, men det er ikke en statistisk signifikant endring.
- 48 prosent mener skattemyndighetene har større fokus på å kontrollere, fremfor forhindre at feil oppstår. Dette er likt som i 2016.

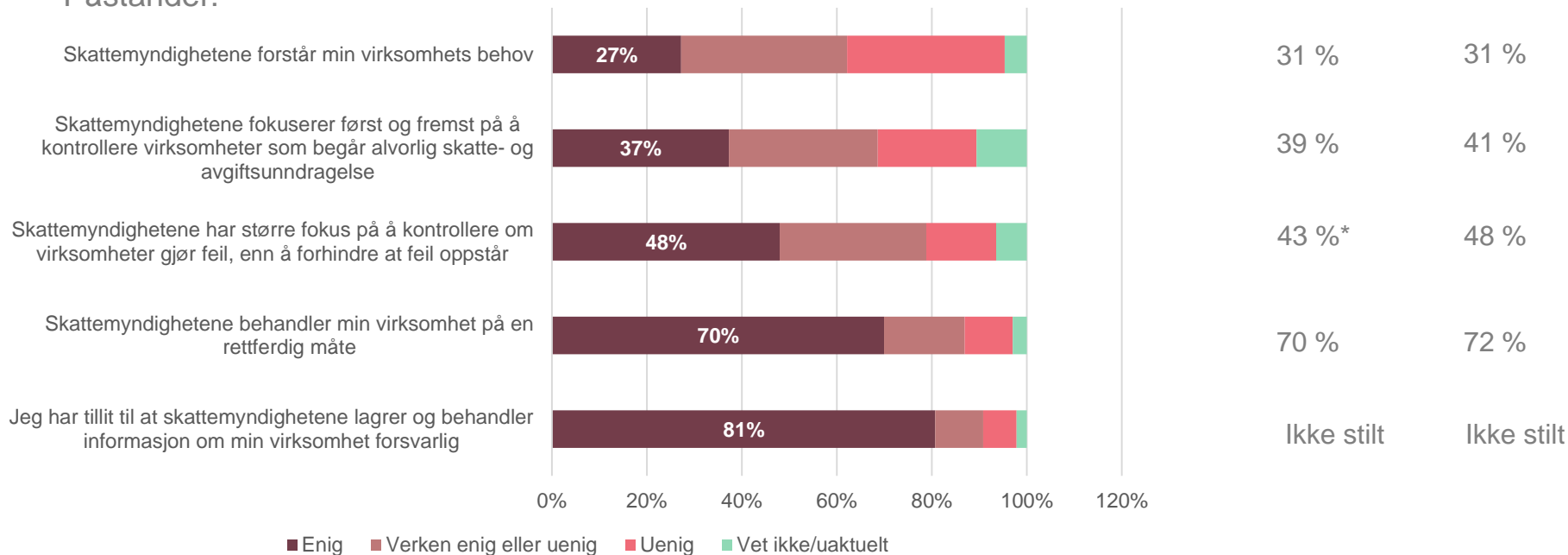
Skatteetaten

Inntrykk av skattemyndighetene

Andel enige
2017

Andel enige
2016

Påstander:

Base: Representativt utvalg (N=1 070)

Del 3

Normer og bransjeforhold

Skatteetaten

Normer og bransjeforhold

Relevant forskning

- Skattemoralen synker dersom man oppfatter unndragelser som vanlig (*Torgler og Frey 2007*).
- Jo fler en kjenner som unndrar, jo større sannsynlighet for at en selv unndrar (Hasseldine et. al 1994).
- Jo mer utbredt unndragelser er, jo mer sosialt akseptert fremstår det (*Sandmo 2004*).
- Å etterleve er påvirket av sosiale normer, personlige verdier og ikke-rasjonelle beslutninger (*Kornhauser 2007*).

Oppsummering resultater

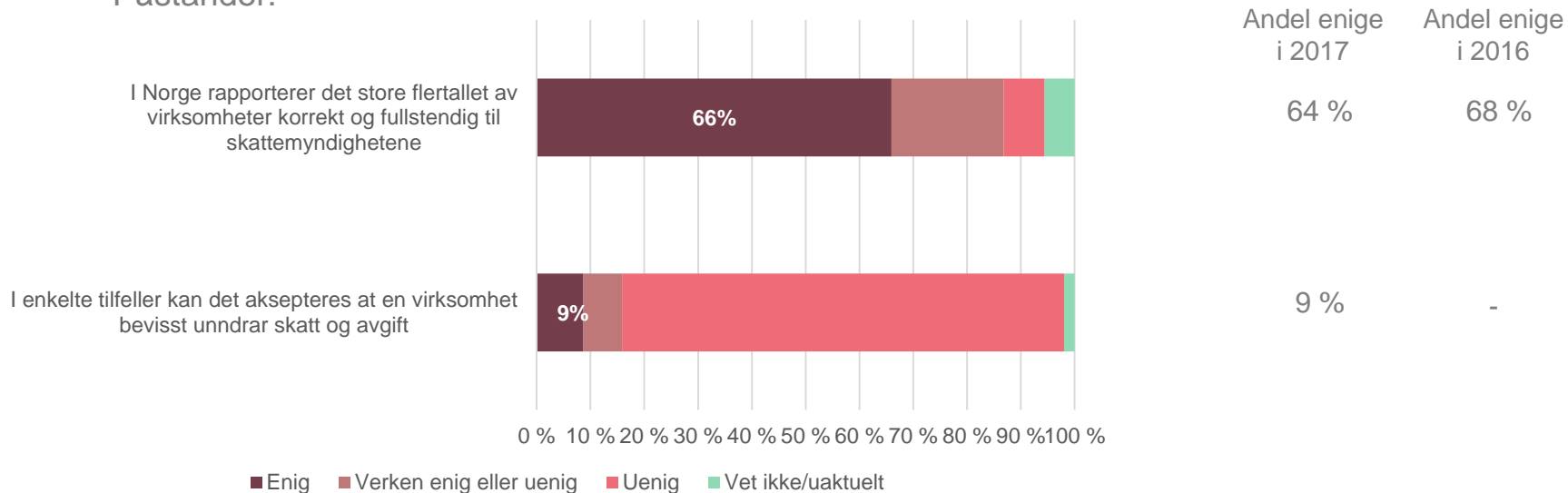
- Holdningene har holdt seg stabile. I 2018 mener:
 - To tredeler at flertallet av virksomhetene i Norge rapporterer det de skal.
 - 9 prosent at unndragelser kan aksepteres i enkelte tilfeller.
 - 71 prosent at det er vanskelig å unndra i sin bransje, mens 31 prosent opplever at de må konkurrere mot useriøse i sin bransje.
- Det er store bransjeforskjeller når det gjelder konkurranse fra useriøse. Bransjene som i størst grad opplever dette er typisk arbeidsintensive bransjer.

Skatteetaten

Normer

Påstander:

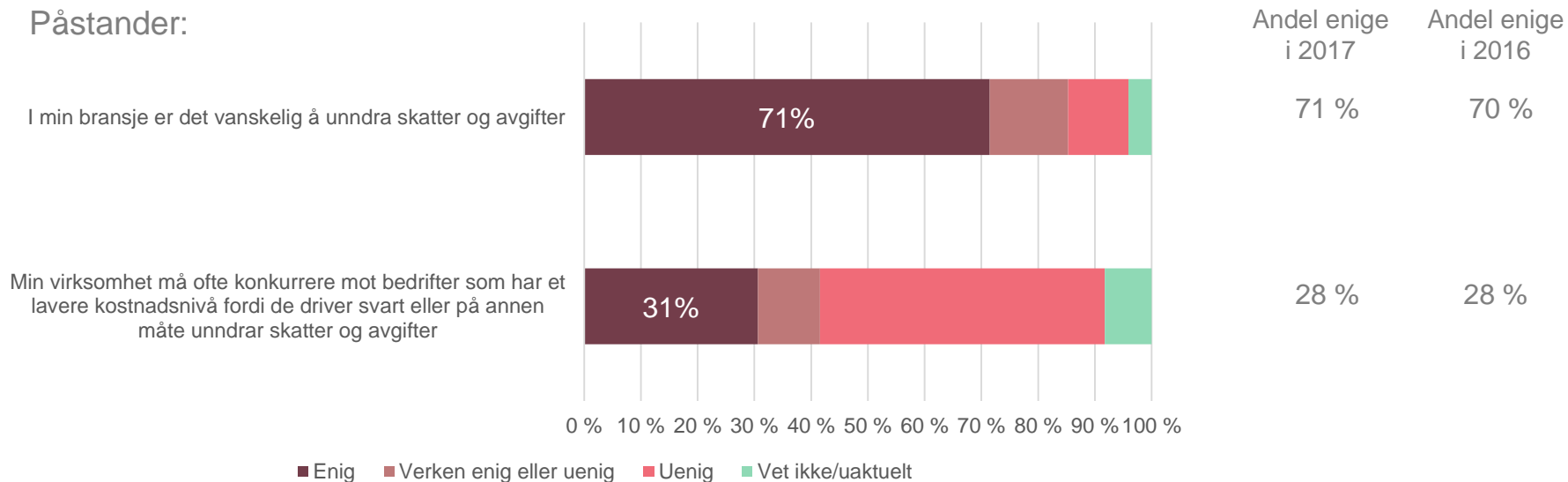
Base: Representativt utvalg (N=1 070)

Skatteetaten

Inntrykk av bransjen

Påstander:

Base: Representativt utvalg (N=1 070)

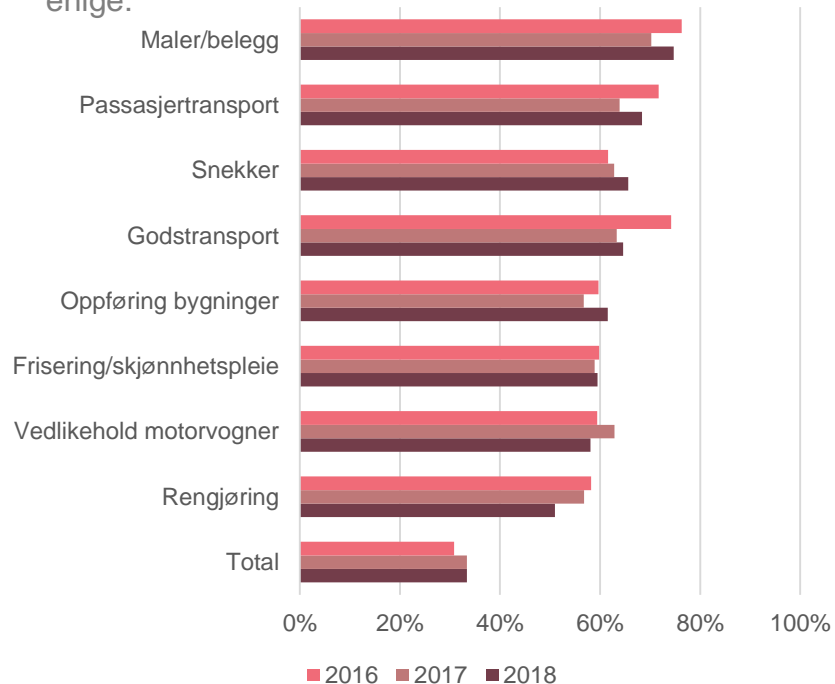
Skatteetaten

Arbeidsintensive bransjer mest konkurranseutsatt

- Oversikt over bransjene som inngår i «topp 5» mest enige i påstanden om urettferdig konkurranse, for ett eller flere av årene 2016, 2017 og 2018
- Fellesnevneren er arbeidsintensive bransjer

Base: Alle

Spørsmål: «Min virksomhet må ofte konkurrere mot bedrifter som har et lavere kostnadsnivå fordi de driver svart eller på annen måte unndrar skatter og avgifter» Andel enige:

Del 4

Opplevd oppdagelsesrisiko

Skatteetaten

Opplevd oppdagelses- risiko

Relevant forskning

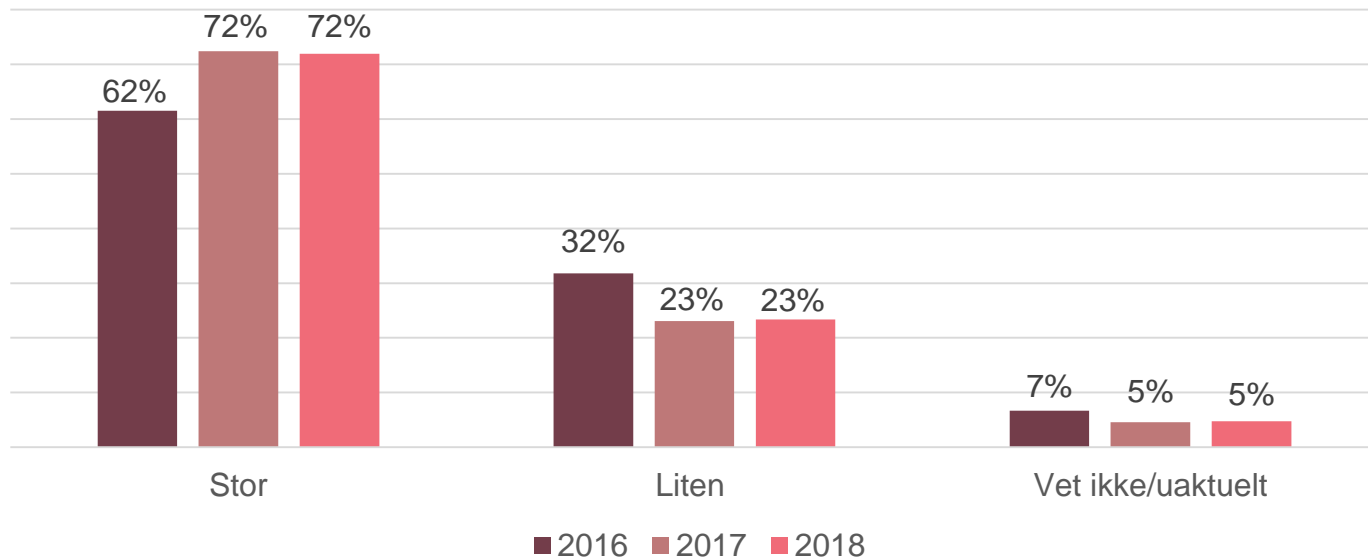
- Økt oppdagelsesrisiko reduserer unndragelser. Skattyter vil vurdere gevinsten av å unndra opp mot risikoen for å bli oppdaget og størrelsen på straffen (Allingham og Sandmo 1972)
- Skattytere som har blitt kontrollert, vurderer oppdagelsessannsynligheten som høyere enn de som ikke har hatt kontroll. De unndrar også mindre (Spicer og Hero 1985)
- Jo mer utbredt unndragelser er, jo mer sosialt akseptert fremstår det, jo lavere blir oppdagelsesrisikoen (Sandmo 2004)

Oppsummering resultater

- Totalt mener 71 prosent at sjansen for å bli oppdaget av skattemyndighetene er stor, og 23 prosent at den er liten. Dette er uendret fra 2017.
- 81 prosent har tillit til at skattemyndighetene lagrer og behandler opplysninger forsvarlig.
- Andelen som mener skattemyndighetene fokuserer på å kontrollere de alvorlige unndragelsene har gått ned fra 41 til 37 prosent siden 2016, men det er ikke en statistisk signifikant endring.
- 48 prosent mener skattemyndighetene har større fokus på å kontrollere, fremfor forhindre at feil oppstår. Dette er likt som i 2016.

Opplevd oppdagelsesrisiko i bransjen

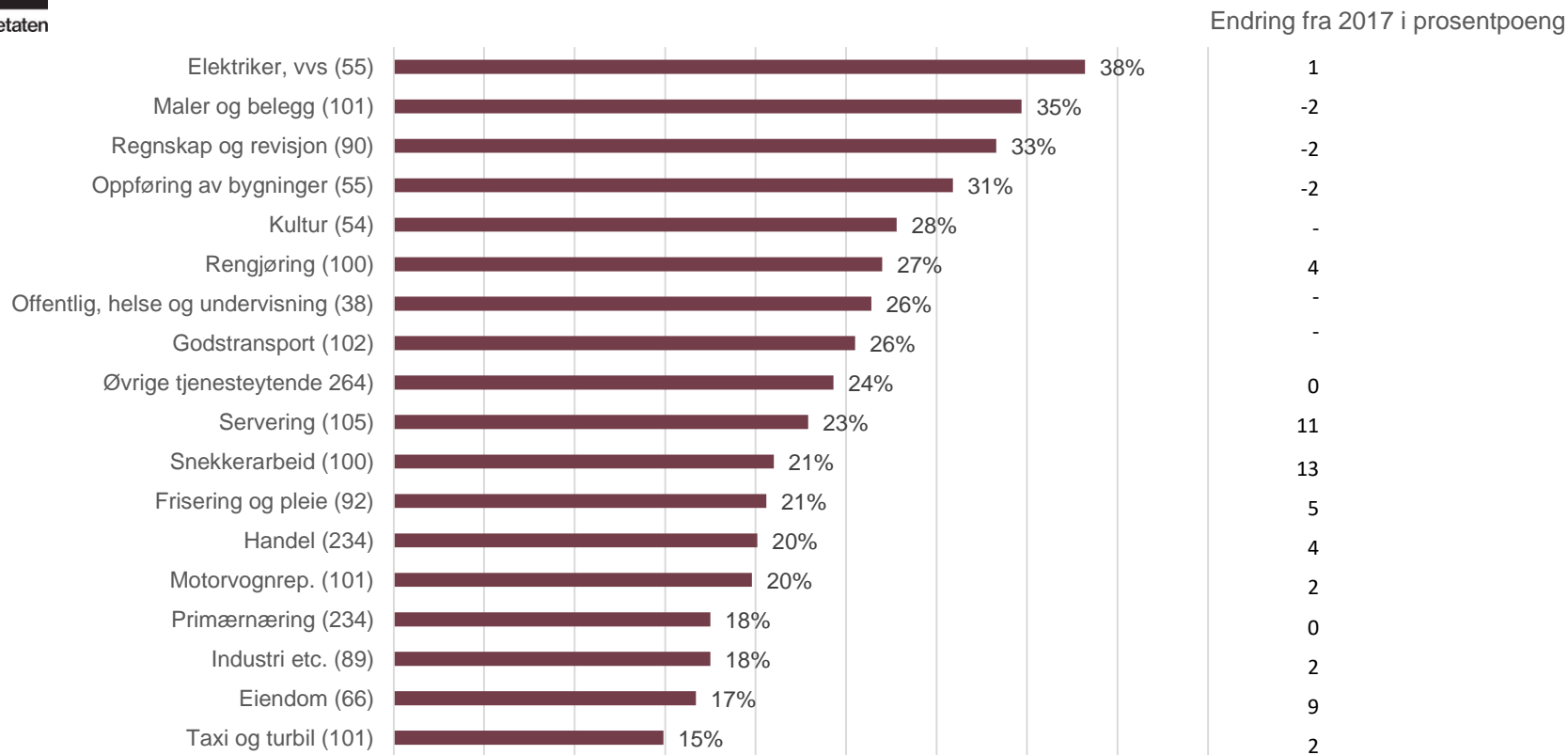
Spørsmål: Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor sannsynlighet tror du det er for at skattemyndighetene oppdager dette?

Skatteetaten

Liten oppdagelsessannsynlighet, etter næring

Base: Alle

Merk: På grunn av liten N i mange av bransjene er det store feilmarginer, og alle endringer fra 2017 er innenfor disse

Hvorfor stor?

Spørsmål: «Hvorfor tror du det er stor sjanse for at skattemyndighetene oppdager det hvis en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter?»

Det er gode kontrollrutiner og mange kontroller

Skattemyndighetene følger nøye med og vet mye

Systemet er transparent, transaksjonene er digitale

De får inn alt av opplysninger, lett å avstemme og oppdage avvik

Det er vanskelig å unndra

Har tillit til skattemyndighetene og systemet

Spørsmål: «Hvorfor tror du det er liten sjanse for at skattemyndighetene oppdager det hvis en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter?»

Skattemyndighetene har ikke nok kapasitet til å rekke over

Kontrollene oppdager ikke feilene

Er ikke der det skjer – bare stikkprøver

Bransjen/næringslivet er stort og uoversiktlig

De «ser ikke meg», vi er små, har fokus på andre

Hvorfor liten?

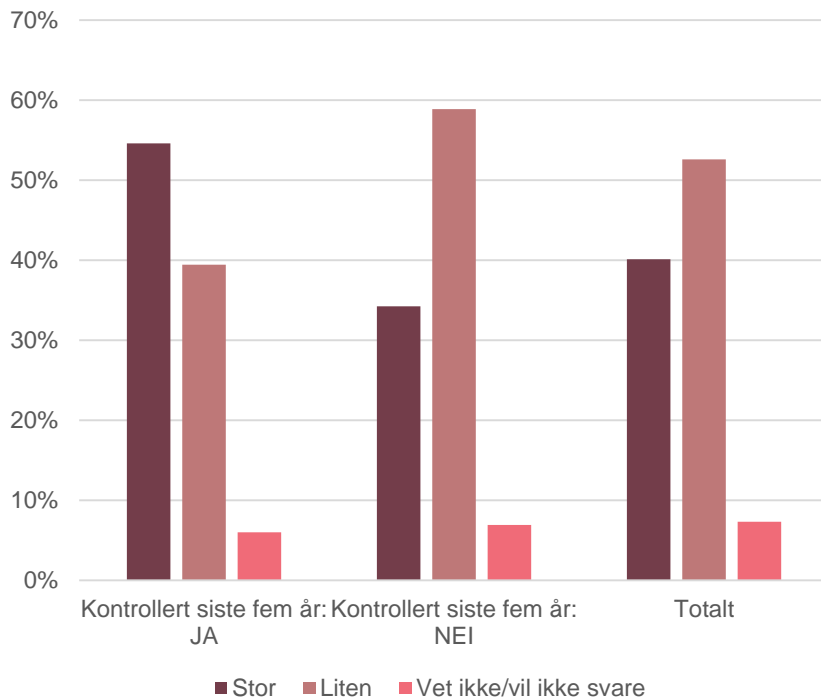
Skatteetaten

Sannsynlighet for kontroll

- De som tror de har blitt kontrollert tidligere oppgir i større grad at det er stor sjanse for at de kan bli kontrollert.
- Hvor mange som tror de kan komme til å bli kontrollert endrer seg i liten grad fra år til år.

Base: Representativt utvalg

Spørsmål: «Hvor stor sannsynlighet tror du at det er for at din virksomhet vil bli kontrollert de nærmeste to årene?» fordelt på «Har din virksomhet blitt kontrollert av skattemyndighetene de siste fem årene?»

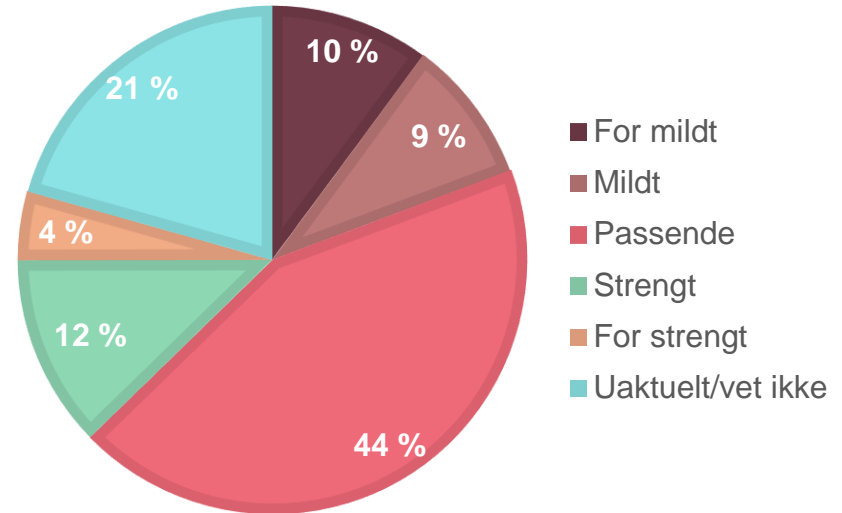

Skatteetaten

Vurdering av konsekvensene ved unndragelser

- Flertallet av de som har tatt stilling til spørsmålet om behandling av de som blir tatt for unndragelser, mener virksomheter som blir tatt får passende behandling.
- 19 prosent mener de behandles for mildt, mens 16 prosent mener for strengt.

Spørsmål: «Hvordan synes du virksomheter som blir tatt for unndragelser blir behandlet? For mildt, mildt, passende, strengt eller for strengt?»

Skatteetaten

Referanser

- **Allingham, M. G. and Sandmo, A. (1972)** "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", *Journal of Public Economics* 1: 323-38.
- **Alstadsæter A. and Jacob M. (2013)** "The Effect of Awareness and Incentives on Tax Evasion", CESifo Working Paper Series No. 4369
- **Feld L.P. and Frey B.S. (2003)** "Deterrence and Tax Morale: How Tax Administrations and Taxpayers Interact", *OECD Papers* Vol. 3 Issue 10
- **Fortin B., Lacroix G. and Villeval M.C. (2007)** "Tax evasion and social interactions", *Journal of Public Economics*, Vol. 91, No. 11-12; p. 2089-2112.
- **Hasseldine, J., Kaplan S. E. and Fuller L. R. (1994)** "Characteristics of New Zealand tax evaders: A note" *Accounting & Finance* Vol. 34 Issue 2, 79-93
- **Kopczuk, W. (2006)** Tax Simplification and Tax Compliance: An Economic Perspective. *Bridging the Tax Gap*
<http://www.columbia.edu/~wk2110/bin/epi.pdf>
- **Kornhauser M (2007)** "Normative and Cognitive Aspects of Tax Compliance: Literature Review and Recommendations for the IRS Regarding Individual Taxpayers", *National Taxpayer Advocate*, II 2007 Annual Report to Congress 138
- **Park C. and Huyn J. K. (2003)** "Examining the determinants of tax compliance by experimental data: a case of Korea", *Journal of Policy Modeling* Vol. 25, Issue 8:673-684
- **Sandmo (2004)** "The theory of tax evasion: A retrospective view". NHH Discussion Paper 31/04, Nordic Workshop on Tax Policy and Public Economics in Helsinki 2004.
- **Spicer M. W. and Hero R. E. (1985)** "Tax evasion and heuristics. A research note", *Journal of Public Economics* 26: 263-267
- **Taylor, N. 2001** , Taxpayers Who Complain About Paying Tax: What Differentiates Those Who Complain From Those Who Don't. Centre for Tax System Integrity, The Australian National University. Working Paper No 9. <http://ctsi.anu.edu.au/WP9.pdf>
- **Torgler, B and Frey, B.S. (2007)** "Tax morale and conditional cooperation", *Journal of Comparative Economics*, Elsevier, 35 (1): 136-159.
- **van Dijke M. and Verboon P. (2010)** "Trust in authorities as a boundary condition to procedural fairness effects on tax compliance", *Journal of Economic Psychology* 31:80-91

